

Pastinak (*Pastinaca sativa*)

Beskrivelse

Videnskabeligt navn: *Pastinaca sativa*

Synonymer: Alm. Pastinak¹

Kaldenavn: Pastinak

Beskrivelse: Pastinak hører til skærmplantefamilien. Den kan blive op til 40-180 cm høj og har en glat stængel, der enten er furet eller kantet². Bladene er enkelt fjersnitdelte med 5-9 aflangt ægformede, savtakkede småblade. Pastinak har gule skærmbloster, der blomstre i juni-august¹. Frugten er flad med et ovalt omrids². I gennemsnit sætter en plante knap 1000 frø³. Pastinak er en 2-årig urt, hvis rod er kraftig, hvidgul og stærkt duftende⁴. Hele planten har ved knusning en karakteristisk syrlig duft².

Pastinak. Foto: Miljøstyrelsen

Forvekslingsmuligheder

Pastinak kan med sine gule skærme minde om den sjældne Løvsstikke. Men Pastinak har intet eller et uanseligt storsvøb, hvor Løvsstikke har mangebladet, hængende storsvøb⁵.

Spredningsvej og nuværende udbredelse

Pastinak stammer oprindeligt fra Sydeuropa og blev introduceret til Danmark i middelalderen som køkkenurt og lægeplante. Pastinak er vidt udbredt i Østdanmark, hist og her på Fyn og i Jylland langs veje, på ruderater og på skrænter². Den har en stor jordbundsamplitude både vedrørende næringsstoffer og vandforsyning, men den tåler ikke skygge¹. Artens udbredelse kendes ikke, men fra 2014-2015 er den blevet observeret på 66 forskellige lokaliteter i Danmark¹⁰.

Score og baggrund

Vi benytter en skala fra 1-3. 1 svarer til lav, 2 svarer til middel og 3 svarer til høj

Sprednings- potentiale	Levestedets bevarings- eller naturværdi	Påvirkning af hjemme- hørende arter	Påvirkning af økosystemer	Økonomiske effekter	Helbreds effekter	Harmonia	Samlet
2	3	3	1	1	3	9	13

Spredningspotentiale: 2 (middel). Spredningspotentialet for Pastinak er vurderet til middel.

Pastinak er en invasiv plante, der fortrænger andre arter og derved påvirker biodiversiteten negativt⁶. Planten danner tætte tæpper af vegetation og spredes hurtigt i forstyrrede områder. Dens frø spredes nemt med vind og vand⁷.

Levestedets bevarings- eller naturværdi: 3 (høj). Levestedets bevaringsværdi for Pastinak er vurderet til høj. Pastinak optræder oftest i vejkanter og udgør derfor ikke den store trussel mod flora og fauna her¹. Pastinak ses dog også ofte i åbne naturtyper som overdrev, hvor en evt. bekæmpelse af Pastinak vil være problematisk i forhold til de øvrige plantearter¹.

Påvirkning af hjemmehørende arter: 3 (høj). Pastinaks indflydelse på hjemmehørende arter er vurderet til høj. Pastinak skygger de naturligt hjemmehørende plantearter ihjel⁸.

Påvirkning af økosystemer: 1 (lav). Pastinaks indflydelse på økosystemer er vurderet til lav. Pastinak optræder oftest i vejkanter og udgør derfor ikke den store trussel mod flora og fauna¹.

Økonomiske effekter: 1 (lav). De økonomiske effekter for Pastinak er vurderet til lav. Pastinak forringer mulighederne for rekreativ anvendelse af dens voksesteder, grundet dens giftige plantesaft⁸.

Helbredseffekter: 3 (høj). Helbredseffekter for Pastinak er vurderet til høj. Saften fra Pastinak indeholder furanocoumariner, som er hudirriterende, især hvis det er i kombination med UV-lys så øges lysfølsomhed og det kan forårsage brandvabler¹. Huden bør beskyttes for sollys mindst en uge efter kontakt med planten⁹.

Total score = 13

Kilder

¹ Kollmann, J., Roelsgaard, J.S., Fischer, M. and Nielsen, C.D. 2010. Invasive plantearter i Danmark, 1. udgave Frederiksberg. Biofolia (IGN4).

² Frederiksen, S., Rasmussen, F. N. and Seberg, O. 2006. Dansk flora. Gyldendal (IGN302).

³ <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/artsleksikon/planter/froeplanter/blomsterplanter/pastinak/>

⁴ Mossberg, B. and Stenberg, L. 2007. Den Nye Nordiske Flora. Gyldendal (IGN621).

⁵ <http://www.danmarksflora.dk/0302.php?planteid=259&side=3> Besøgt 03.11.2015 (IGN1845).

⁶ <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-kan-jeg-selv-goere/bekaempelse/bekaempelse-af-pastinak/> Besøgt 03.11.2015 (IGN1846).

⁷ <http://www.invadingspecies.com/invaders/plants-terrestrial/wild-parsnip/>

⁸ Danmarks Naturfredningsforening: Available at <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=36312>.

⁹ Giftlinjen <https://www.bispebjerghospital.dk/giftlinjen/alt-om-gift/planter-og-svampe/plantelisten/Sider/pastinak.aspx> Besøgt 03.11.2015 (IGN1848).

¹⁰ <http://www.fugleognatur.dk/artintro.asp?ID=37313&dnavn=Pastinak&latin=Pastinaca%20sativa> Besøgt 24.11.2015 (IGN1998).